

A SEMMI NEVEI

■ A semmiről való minden beszéd teljesen és végképp üresnek tetszik. Ez azonban már csak azért sem lehet így, mert pontosan a nyelv – vagyis a beszéd – az, ami mindegyre előhossa a semmit, a „semmi” szavát. A nyelv tehát beszél a semmiről, s talán – akár mint (a) semmitmondás – beszél is azt.

Kérdés persze, hogy közben vajon gondolkodik-e róla.

Elsődleges – és elvont – feltűnése szerint a semmi azonban pontosan „az”, „ami” nincs(en). A szava mégis ott van a legtöbb nyelv szavai-nevei között. Sőt mivel a semmi nincsen, azért a semminek első látásra is éppen hogy csakis a szava, a neve van – s pontosan ez az, ami előtüremkedik.

A legközvetlenebbül végső soron is a semminek tehát a szava-neve az, ami kétségen kívül előtűnik és – mivel mondjuk – bennünk is áll. Úgyhogy a róla, pontosabban a vele való mondó-kimondó és kérdező gondolkodásnak távolról sem esetleges, hanem éppen hogy szükségszerű témája és területe ki-mondottan a semmi szava. Amely tehát elgondolásra vár.

Elgondolni azonban a semmi szavát/szavait végleg nem jelenthet mást, mint bele-gondolni ezekbe a szavakba. Hiszen előtűnik, mint „valami” problematikus, a semmi csakis pusztá szóként áll. Csak a belegondolás és csak az elgondolása „után” mondhatjuk – esetleg – meg azt is, hogy mit keres, vagyis miért is jelentős és jelentéssel bíró ő a nyelvben, a nyelveinkben. Tehát csakis ebből érthetjük azután valóban meg a szó „használatának”, a szó szótári értelmeinek a különböző irányait, pástáit is (és nem megfordítva).

A semmi szava csakis azt mondja meg, illetve ki a nyelvben, aminek egyáltalán léte nincsen. Az tehát nem bármilyen tagadás, hanem a léttagadás, a létmegtadás szava-neve. Csak ezért található Hegel is arra, hogy – fogalomként – a semmi s a lét azonosak. Ezzel azonban a semmi mint fogalom ki is merül – sőt el is tűnik –, s ami mint őt megelőző megmarad: csakis a semmi szava. Hiszen a szó, a név megelőzi a fogalmakat. (Meg persze Hegel is.)

Az tehát, hogy a semmi a fogalmában eltűnik, pusztán eggyel több ok, illetve alap arra, hogy komolyan vegyük annak a szavát, a szavait! Hiszen ami „itt” – a legközvetlenebbül – van, az a nyelv, az azt mondó, a beszélő s a semmi mint szó, amit ő mond. Nem „fogalmak”, inkább tapasztalatok mindezek. Amelyek a nyelv, a mondó s a semmi egybetartozásáról, eme egymásra irányulásról tanúskodnak, és – mint látni fogjuk – tagolják is azt. Mert a „kimondhatatlanhoz” az ilyesminek köze nem lehet. Hiszen mondják, ki-mondják.

Kimondásként a semmi pusztá szó. Amely tehát fogalomként létfeszültséggel (Hegel) üres. Mert azt – fogalomként is – a léthez éppen a tagadás, éspedig pontosan a léttagadás köti. És megfordítva is... Ezért nem lehet a létezőből, az emberből való s a létről meg a létezőről megtörténő, lefolytatódó gondolkodás során azt megkerülni. Mert ez nem eshetőség, hanem törvény adta lehetőség, aminek illetően hatalmas súlya van. Hiszen az értelemkérdésekben konstituálódó létről lehet – s akár biztos is –, hogy (a) léte idővel: nem lehet... Úgyhogy ez magához a léthez, illetve persze magához a mondó, a „beszélő” létehez tartozik.

A „beszélő” beszéde, ugyebár, a nyelv, a nyelvek. S ebben-ezekben mondja/mondják ő/ők ki a semmi szavait. Ezért a semmi szavai éppúgy sajátosak és történetiek, mint a kimondók maguk. Így tartoznak ők (tehát a semmi szavai) magához a léttörténethez, illetve egyenesen konstituálják, tagolják magát a léttörténetet is. A nyelvekben.

A „semmi” tehát a léttagadó pusztá szó. Amely a nyelvekben állva él. Olyannyira mélyen, hogy a fordításával nincsen semmi gond. Gond nélkül fordíthatjuk a német das Nichtset az angol nothingra, a francia rienre vagy néantra, a szláv ničre, a román nimicre vagy a magyar semmire stb. Ha azonban mélyebben kezdünk el gondolkodni, azonnal feltűnik, hogy a fordítások gondtalansága ellenére nyelvenként más- és másképpen tagolódik a semmi szavaiban a lét és annak tagadása is.

Német szavában a semmi például úgy szól, úgy hangzik egytömbűen, egy szótagúan: das Nichts. Ebbe ezen a nyelven a legmélyebben Martin Heidegger gondolt bele. Heideggert a szó természetesen a tagadáshoz küldi, hiszen a semmitől indítatva, annak a német kimondásában, e kimondás horizontjában gondolkozva leginkább a tagadásról magáról (das Nichts) mint nem(et)mondásról gondolkodhatunk. Ettől irányítva Heidegger a tagadás összetettségeit fogja sorozatosan vizsgálat alá, arra a következtetésre jutva, hogy a semmi nemcsak hogy megelőzi, illetve eredendőbb a tagadásnál, hanem a tagadás voltaképpen a semmiből, azaz a németben sorsszerűen tagolatlanul maradó, de ezek után már tagoltan tagadott létből származik. Ezért is kell Heideggernek elhagynia a német nyelvet s a göröghez, pontosabban Arisztotelész görög szterésziszéhez fordulnia. A Nichts tehát oly módon tagadja a létet, hogy kimondva és belegendolva az elsősorban a tagadást magát alapozza meg, tagolja-artikulálja. Ellenben tagolatlanul hagyja a tagadott létet magát.

Ha tehát elvontan nézzük, a semmi minden hozzá kapcsolódó szóban, minden nevében és minden nyelven tagadást jelent, mégpedig a lét tagadását. Ennek az absztrakciónak köszönhetően rendszerint nem okoz problémát a semmi szavait egyik nyelvről a másikra fordítani. Azonban a semmi bármilyen nevét jellemző léttagadást a különböző nyelvek különböző szavai másként hordozzák és artikulálják. A tagadás és a lét másként artikulálódik-tagolódik e szavak szerkezetén és kimondásán keresztül. Éppen ezért most meg kell próbálnunk néhány ilyen szóba belegendolni, hogy horizontjaikat „összeilleszthessük”.

A „semmi” olyan szó, amellyel nyelveink elsősorban létünk hiányait, elégtelenségeit, a talaj bizonytalanságát, mulasztásainkat és pusztulásainkat stb. mondják ki. És éppen azért jut el a semmi ahhoz, hogy szóvá legyen a nyelveinkben, mert létünk egzisztenciája az, ami kimondásra hozza. Úgyhogy a semmi vonatkozásában a filozófiának nem célja – és nem is lehet célja –, hogy valamilyen „fogalmat” vagy „ideát” kreáljon annak különböző szavaiból, hanem mindössze az a feladata, hogy a gondolkodás révén áthassa és rögzítse mindazt, amit – szavak gyanánt – ezek a nyelvekben jelente-

nek. A „semmi” így tehát egy egyszerű szó, amelyet azonban mindig kénytelenek vagyunk kimondani.

Egyes nyelvek egyszerű, egytagú, monolit szavakkal fejezik ki a semmit. Mint láttuk, a német – das Nichts – megnevezése is ilyen. Más nyelvekben viszont a semmi szava összetett. Ilyen az angol „nothing”, a román „nimic” és a magyar „semmi”. A semmit tiszta nemlétként, a lét tiszta tagadásaként felfogó, latin eredetű „néant” is szóösszetétel eredménye.

Most azt kell megvizsgálni, hogyan artikulálódik a tagadás és a lét a semmi szavaiban a számunkra hozzáférhető nyelvekben. Heidegger német szava (das Nichts) elsősorban a „nem”, vagyis a tagadás megalapozása révén küld a lét tagadásához. Úgy tagadja a létet, hogy közben mindenekelőtt – eredete révén – megalapozza a tagadást magát. A tagadott lét azonban megmarad eredendő meghatározatlanságában, de a tagadás éppen általa talál rá és sajátítja ki artikulációinak eredetét.

Ezzel szemben a semmi angol neve (nothing) a dologiságában (thing) megragadott és artikulált lét tagadását fejezi ki. A tagadás tehát itt teljesen artikulátlan módon „dolgozik”, a tagadott lét viszont a semmi angol szavában „dologi” minőségében artikulálódik.¹

Ugyanennyire érdekes a semmi francia neve is: rien. Kezdetben ez a szó pontosan azt jelentette, hogy „dolog”, de abban a megnyilvánulási formájában, amely a dolognak „nem sajátja”, amelyben a dolog „nem található”, vagyis amelyben az tagadotként jelenik meg.² Ezért a „rien” szó mai értelmét a dologiság és a tagadás asszimilációja és asszociációja révén nyeri el, de oly módon, hogy benne sem a tagadás, sem a „dologi” természetű lét nem artikulálódik, hanem csupán összeolvadnak.³

Egészen más helyzettel találjuk azonban szemben magunkat, amikor azt vizsgáljuk, hogyan tagolódik a román „nimic” szó. Ez is összetett szó, amely a „sem” jelentésű „nici” és a „kis” jelentésű „mic” melléknév összeolvadásából keletkezett. A „nici” tagadószó viszont egészen más, mint a németben tagolóddó „das Nichts”, és még másabb, mint az, ami az angolban a teljesen artikulátlan „no-thing”. Hiszen a román „nici” a tagadást kereső tagadasként artikulálja. Ugyanakkor a „mic” éppen hogy mennyiségi tekintetben csökkent létet jelöl, és voltaképpen

a román „nimic” szó pontosan azt mondja, hogy akkor és ott, ahol elhangzik, keresvén egyetlenegy létező „sem található” (vagyis ilyent nem találhatunk), amelyet legalább „kicsinységében” ragadhatnánk meg. Azazhogy a kereső mívtalában és kereső lényegében megragadott és ebben megnyilvánuló tagadás itt eleve elveszíti elvont logikai műveleti „minőségét”, és nyelvilag rögzíti annak eredendő egzisztenciális természetét. Eközben a román „nimic” szó, akárha csupán abban a minőségében, hogy mennyiségi csökkenettségét mond, a létezőt ugyancsak pusztán dologi természetében artikulálja. (Hiszen végső soron csak a dolgok lehetnek kimondottan „kicsik”).

A semmi magyar szava is eleve keresőként artikulálja a tagadást. Belegondolva azonban ennek tagolódásába, ez a szó talán még többet mond azoknál, amelyeket eddig elemeztünk. A magyar név – a „semmi” – szintén összetett szó, ugyancsak a „sem”-nek és a „mi” névmásnak az összeolvadásából jött létre. A „sem” tagadószóval azt fejezzük ki tulajdonképpen, hogy „sem itt”, „sem ott”, „sem akkor”, „sem én”, „sem ő” stb. Vagyis: mindenhol kerestem/kerestük, de sem-mikor és se(m)-hol sem-mit sem találtam/találtunk. Akármennyit és akárhogyan is gondolkoznánk: az a „nem”, amelyhez a „sem” tagadószó küld, sem az a tagadó „nem”, sem pedig az a fosztó „nem”, amelyet Heidegger a német „das Nichts” vonatkozásába való belegondolás révén tárt fel.

A „sem” tagadószóban található „nem” – mint látjuk – kereső „nem”! Azt mondja voltaképpen, hogy keresvén nem találtunk. Ezzel azt fejezi ki, hogy az a mód, ahogyan összetalálkoztunk, beleütköztünk és szembeszálltunk a „nem”-mel, az valójában a keresés. Tehát a „sem” tagadószó a tagadást a keresés módusába helyezi, a keresést pedig a „nem” (tehát a tagadás) modalitásában hordja.

Mit jelent azonban mindez lényegét tekintve? Elsősorban azt, hogy bár a „sem” valóban olyan keresés itt, amely „belefolyik” a „nem”-be, keresésként az mégis minden esetben elkülönül a meghatározott „nem”-ektől, amelyekkel szembesül, és amelyekbe beleütközik. Hiszen a keresés sosem csupán egy ismételt kérdés, sem pedig egy kérdés ismétlése, hanem a körbehordozott kérdés. Ezért a „sem”-ben mindig többről van szó, mint a kérdés és a rá érkező negatív (tagadó)

válasz közötti feszültségről. Hiszen itt a tagadás maga – vagyis maga a „nem” – helyeződik bele a keresés modalitásába (és megfordítva).

Ezért a „sem” soha nem tagadja magát a keresést, csak hiányos, deficiens móduszaiba helyezi, és azokban rögzíti. Amelyekben az tehát minden irányban „nem talál”. Ezáltal a „sem” egyrészt feltölti, kihangsúlyozza és körvonalazza a „nem”-et, de ugyancsak ezáltal ösztönzi is a keresést egészen a végtelen kiüresedés kimeríttségéig. Ezért a kontextuálisan tapasztalt „nem” – vagyis a „sem” – végül is nem más, mint a kiüresedett, kimerített, de nem felfüggesztett keresés vég nélküli hiányossága, deficienciája.

Mindezek egyrészt a „sem” szilárdságát biztosítják, amely hajlamos hermetikusan magába zárkózni, másrészt viszont ugyanakkor egy olyan belső impulzust is biztosítanak a keresés számára, amely kisugározván azt újra és újra a kiüresedése felé nyomja. És ennek a kisugárzó impulzusnak a terében és horizontjában történik meg a „sem” összeolvadása a „mi” névmással a „semmi” magyar nevében.

Magyarul a „mi” egyszerre kérdő és vonatkozó névmás, és többes szám első személyű személyes névmás is. Függetlenül attól, hogy ez a fonetikai egybeesés véletlen-e vagy sem, fontos spekulatív lehetőségeket rejt magában. Nem szabad átsiklanunk fölöttük. Hiszen a „sem” tagadószóval együtt a „mi” névmás minden esetben azt mondja, hogy „mi” vagyunk azok, akik kérdezővén keresünk, de nem találunk (semmit). Közös terükbe összeolvadva a „sem” és a „mi” azt fejezi ki, hogy a keresés kérdéseinek a többes számban a pluralitásuk összességében felmutatott kérdezők a „semmi” jelentésével szembesülve csak a „nem”-re, azaz csak a tagadásra érkeztek, illetve abba ütköztek.

Artikulálásának terében a „semmi” magyar szava mélyebben és tagoltabban enged belegondolni abba, amit „kifejez”, eleve lerögzítve nemcsak a keresést és annak – hiányos – módusait, hanem azt a tényt is, hogy mindig „mi” vagyunk azok, akik keresünk és kérdezők, még akkor is ha „abban”, vagyis a „semmi” saját magunkat sem találhatjuk. Azaz a semmi – egyik értelmében – éppen a mi különőségünk, idegenségünk és szokatlanságunk, amely saját önünkhöz tartozik hozzá, és emiatt abbéli igyekezetünk, hogy eltávolítsuk egzisztenciánk teréből – ki-

hagyva és elkerülve – mindig is fölösleges, és az is marad.

A semmi magyar szavában aztán az is nyilvánvalóvá válik, hogy mindez korántsem csupán a lét kívülről jövő egyszerű tagadása, hanem olyan, amely mindig részt vesz létezésünkben és egzisztenciánkban. Ahhoz azonban, hogy ezt a tényt valóban megérthessük, bele kell gondolnunk a semmi különböző szavainak tagolásába.

Ezalatt azonban kiderül az is, hogy a „mi?” kérdő névmás más impulzusokat hordoz, és más irányba is küld. Ezekben most a következő kérdések formájában mozgósít: „mi ez?”, „mi az?” stb. Persze a semmi nevében a „mi?” kérdése eleve és mindig máris a „sem”, vagyis a kereső „nem” horizontjában áll. A keresés lendülete így rögtön beleütközik, beleszapódik a „nem” falába. Mindazonáltal nem lehet nem észrevenni – minden és bármilyen sorsszerű negativitás ellenére –, hogy a kereső „nem” keresése és a „mi?” kérdése mégis állandóan ösztönzik és hajtják egymást kölcsönösen. Vagyis a magyar „semmi” szóban a „mi?” kérdése sosem engedi keresésünket teljesen megszűnni, akármennyire tagadók is lennének a „találatok”, a „válaszok” (lásd „sem”). Ebben tehát nemcsak a tagadás artikulálódik sajátos módon mint kereső „nem”, hanem a lét is, ami ezt a tagadást hordozza és szükségessé teszi. A lét egyrészt minden „dologi” természetének meghaladásával vesz részt e tagadásban, amely viszont másrészt mégis hozzánk magunkhoz tartozik mint kereséseink végső kimenetele és vektora.

A semmi román és magyar szavában valójában a „nem”-nek egy eredendőbb formáját, a kereső „nem”-et találtuk meg: a „nici” és a „sem” valójában valamilyen módon „nyitott” „nem”-ek, amelyek éppen ezért képesek arra, hogy a tagadás mélyebb és dinamikusabb egzisztenciális értelmét is hordozzák. Ez a kereső „nem” az, amely – elgondolatlanul is – a privatív (fosztó) „nem”-et és a negatív „nem”-et egyaránt hordozza és eredezteti. Magyar nevében ezenfelül egy sajátos feszültség is pulzál, amely a semmi általunk ismert egyetlen más szavában sem található. Hiszen ebben – bármennyire is a tagadásra van predestinálva – mégis újra és újra megszületik, felhangzik és rezonál a „mi?” kérdése, amely egyben eredendően mihozzánk („mi”) tartozik.

Mit remélhet és mire várhat azonban egy olyan kérdés, amely válasz híján mégis és mindig hangra kel, hangot ad, és rezonál? Természetesen a válasz „helyett” nem remélhet mást, és nem várhat másra, mint egy olyan illesztékre, amely – anélkül hogy kielégíthetné – mégis tagolt módon összeillő vele.⁴ Az, ami – a semmi szavában – sorsszerűen nem remélhet és nem várhat választ, de amely mégis folyton újraszületik, regenerálódik benne, nem remélhet és nem várhat mást – olyan illesztékként, amely mégis hozzáillő – mint a csodát.

Valóban a semmi magyar szavában a várakozás „mi?” kérdésének süket, de eltávolíthatatlanul összeillő csatolmánya éppen a csoda: „mi-csoda?”, és a válasz, amely rögtön felel rá – a „semmi”-ben –, az, hogy a „sem-mi-csoda”! Vagyis: ahol a semmi „van”, ott még „csoda sincs”!

Mégis a semmi magyar szavában, akárhányszor kimondatik, hangot kap a csoda várására irányuló néma kérdés – még akkor is, ha az elgondolatlan, és akkor is, ha rögtön nekiütközik a „sem” kereső tagadásában hordozott hiány pozitívitásának. Ezért lesz voltaképpen elpusztíthatatlan és eltávolíthatatlan a csodára való várakozás, mivel alapvetően a jelenvaló, az ittlét és a semmi – és ezáltal a lét – eredendő viszonyában gyökerezik. Ugyanezért túl azon a várakozáson, amely az illesztékét „csoda”-ként artikulálja, a semmi magyar szava – közvetlenül, explicit módon – egy másik irányba való küldést is magában foglal. Ebben az irányban az egzisztenciánkat küldi vissza önmagához.

Záró exkurzus. A „semmi ága”

■ *Reménytelenül* című versének az utolsó szakaszában József Attila megkölti, költői mélységekben tagolja a semmi szavát/nevét: „A semmi ágán ül szívem, / Kis teste hangtalan vacog, / Köréje gyűlnek szelíden / S nézik, nézik a csillagok.”

Hogyan értsük ezt az utolsó strófát, és mi is van itt a semmivel kapcsolatosan megköltve? „Egyszerű”, leszögezendő-megcsodálandó költői kép ez, vagy inkább olyan valami, ami gondolkodói párbeszédre érdemes?

A költő szíve a semmi ágán vacogva ül. De hát van-e „ága” a semminek? S ha igen, hogyan nő ez az ág? Milyen kapcsolat-összefüggés van az ágazódó semmi s a tündő, vacogó (költői?) szív között?

Nos a végletesen mihozzánk tartozó – körbehordozott – keresés deficienciája az (nem-e = sem), amely sorsszerűen mindegyre újabb kérdésésre, kérdésekre kel, s az mindegyre, újra és újra (bennünk meg velünk is) felreped. A semmiből eredő és a semmibe hulló minden egyes új kérdés és újra belendülő keresés mintegy új ága is a semminek.

Tehát a vacogva, dobogva mindegyre kereső-kérdező, merengő „szív” nélkül egyfelől nincs is (a) semmi, másfelől pedig az nem is lehet más, mint csakis az újra és újra felrepedő (el- és szerteágazó), kereső-megtagadó, ki nem meríthető (csak meghallható) egyetemes kitettség. Mi mindannyian. Amely tehát csupán vacogva – azaz kérdező és újra meg újra rándulva kérdező – nyílhat meg tisztán, öncsalás nélkül és csodátlatlan a csillagok egyetemességének a szelíd hidegségére is. (Sem-mi – sem pedig valami üresen remélhető csoda.)

A vacogó szív a lét (s a létezés) lényegében, annak csak a tagadások és a megtagadások által konstituált keresések ágazódó útjainak a végein „ül” – önmagához küldetve (vacogva-dobogva) s újra az emberi meg a nem emberi univerzumba lendülve vissza. Ahol tehát a semmiben – pontosabban „a semmin” – ülve vacog. A vacogás itt tehát a kérdés, a keresés, amely minden egyes rándulásával – nem „talál”.

Nem a csillagok vég nélküli univerzuma a semmi, s ez még csak nem is semmis. Hanem az önmagát a halandóan (és éppen halandósága okán!) emberi s a nem emberi univerzumban – hozzá tartozva – kereső-kérdező létezés az, ami beletartatik, s ami ritmustalan vacogásában a léthez vonja; ami új és új ágaiban, okos fejjel és csalás nélkül, felrepezti a semmit.

Csak ilyen létező lehet, helyezkedhet el az értelemben, az értelemkérdéseiben okosan-értelmesen, s csak az ilyen létező vállalhatja fel – a csalóka s könnyed „reményektől” megszabadulva – a létével lényegi vonatkozásban levő, sőt az övele „megszülető”-felbomló semmit.

A lét, az élet értelmének a keresése ezért itt inkább elmagányosodás, a világra fordulás egyfajta elmagányosodott, alkotó szenvedése. Amelyben az öngyilkosság nem az értelmetlenséget jelenti, hanem a tisztánlátás kibírhatatlan szenvedését. Ezért a semmibe nem egyszerűen belepottyanunk, hanem hozzá valójában költői-gondolkodói út vezet. Amelyet a költő kietlen tájra jutva, okos-tiszta fejjel és vacogó szívvel, lassan merengve jár meg, s amelyre így érkezik.

Mert az egész vers egyfajta egzisztenciális – tűnődő, lassú, a beavatás minden mágikumától mentes – utazás megérkező vége. Amely azonban mégsem célba érés. Az emberi, az élet-„sors” az, ami alkotó fejjel – akarva-akaratlanul – merengve ide visz. („Az ember végül...”) Az út a csalógató reményektől való megszabadulás és a róluk való lemondás útja. Eredménye elsősorban a tiszta, öncsalásmentes, okos fej. Amely tehát már a reménytől is megszabadulva – vagy azt elutasítva – biccent bölcsen, okosan.

A csaló és öncsaló remények leküzdésével fellelt táj persze kietlen és szomorú, de valóságos-hiteles. Akárcsak a csillagok. Úgyhogy pontosan itt „található”, itt derül voltaképpen ki a semmi, amelynek az ágán-ágain a vacogó szív – és élet – kezdettől fogva halandóan és kérdezőn-keresőn, a csillagok „társaságában” rángatózva üldögél.

Vajon mindez egyedül és kizárólag egy „József Attila” nevű „egyén”, „különös-furcsa” magánember tapasztalata-e? Vagy csak egy csodálatosan kiagyalt költői kép?

Eligazítást itt megint csak a semmi szavának-nevének az elgondolásában találhatunk. Hiszen ott azt láttuk, hogy a József Attila által is használt „semmi” kifejezésben éppen hogy a többes szám első személyével/ben vannak a „sem” „nem”-e kapcsán dolgaink. Amely tehát a semmiben s a semmivel minden egy-ént magába szív. (Mi: mindannyiunk és mindegyikünk.)

Tehát „az ember végül...”

Király V. István

■ JEGYZETEK

1. A funkcionális grammatika szempontjai szerint elemzett tagadás problémájának szentelt habilitációs dolgozatában Peter Kahrel az angol „nothing” terminust az egy „meghatározatlan”-nal fuzionált 0 (nulla) kvantorként értett tagadásfogalmából vezeti le. Éppen ezért különösen ki kell hangsúlyozni azt a „nothing” szó elgondolásához elengedhetetlen tény, hogy ez a „meghatározatlan” valójában mindig is egy „dolog” (thing). Azonban e felszínes megértés háttérben jóval mélyebb meg nem értés rejtőzik, mind a semmi tagadásának sui generis kereső mivoltát, mind pedig ennek a taga-

dott léttel való kapcsolatait illetően. A meghatározatlan artikulátlanosságában és a 0 (nulla) kvantor úrében hagyott tagadás és a tagadott lét artikulációja valójában nem elgondolható. Amiről itt szó van, az valószínűleg ugyanannyira az angol nyelv korlátja és csapdája, mint a módszer át gondolatlan-sága. Kahrel negyven nyelv negyven szavát elemzi statisztikák és táblázatok által. Köztük van a semmi román és magyar neve is. Ennek ellenére a tagadás számára csupán a 0 (nulla) kvantor! Feltehetően csak ezért lehet ezt meghatározatlan módon „alkalmazni”. És a „semmi” és „senki” (no-body, amely ugyan itt is emberiként felvázolt, de „testről” van szó) csakis a tagadás meghatározatlanságában tekinthetők ugyanannyira (másként) meghatározatlanoknak. Vagyis: ugyanannyira koorigináriusoknak. Csakhogy igazából a „semmi” „közelebb” van az eredethez, mint a „senki”! Ezt azonban csak a kereső-kérdő „nem” valós megértése révén érhetjük el. A „senki” – a román „nimeni” is – azt jelenti, hogy „sem (vala)ki”. A „senki”-ben feltalálható a keresőhöz való küldés: ahol „senki” sincs, ott csak az van – valakiként – aki keres(i) őket). Csakhogy időközben a keresés horizontjai mégis „tele lehetnek dolgokkal”. A semmiben azonban túllépünk a meghatározatlan „dologiságon”, egyrészt a „mi”-hez – a nem találó keresőkhöz – érve eközben, másrészt pedig éppen azzá a „mi magunk”-ká válva, akik éppen magunkat sem találjuk. Ahol „senki” sincs, ott az egyedül levő kereső található. Így a „senki” egyáltalán nem jelenti azt, hogy „egyik sem”, hanem – éppen ellenkezőleg – azt, hogy „egyedül”. Vagyis a „sem” keresője a „senki”-ben voltaképpen sosem fogja fellelni a „semmi”-t, hanem csupán saját egyedüli magát. A „senki” így éppen az egyedüli én, amely maga is a „semmi”-ből ered, pontosabban onnan származik. Lásd Peter Kahrel: *Aspects of Negation*. Akademisch Proefschrift, Amsterdam, 1996. 30–43.

2. Lásd Albert Dauzat– Jean Dubois – Henri Mitterand: *Nouveau dictionnaire étimologique et historique*. Librairie Larousse, Paris, 1964.

3. Lehet, hogy éppen ezért használják előszeretettel a francia gondolkodók a „rien” helyett a „néant” terminus technicust, amely – minden mesterséges terminushoz hasonlóan – pusztán konceptuálisan köt össze pusztá fogalmakat, vagyis: a konceptuális artikulátlanosságában megragadott létet és a szintén logikai-konceptuális artikulátlanosságában rögzített tagadást.

4. „Illesztéken” itt egyszerűen azt értem, hogy valami „csatolódik” valamihez, mégis mindig külsődleges marad.

